

RESPONZÓRIOVÝ NÁPEV 5. HLASU

(Prokimeny, Alliluia, *Boh Hospód'*)

V ruských neumových prameňoch nachádzame niekoľko rôznych nápevov pre prokimen 5. hlasu. Základný z nich (*Boh Hospód'*, *Ty Hóspodi*, *Alliluia*, *Svjat Hospód'*) bol predlohou pre ruténsku melódiu, a to vo variante z rkp. S429-434, 437, 446. Staršie (?) varianty (S414-416, 426) sú o čosi jednoduchšie.

Prokimen *Voskresní Hóspodi* (utiereň 5. hlasu, doložený iba v S430) tvorí deklamácia s dlhým melizmatickým motívom na poslednej slabike, neumový zápis nejaví známky podobnosti s ostatnými responzami 5. hlasu. V ruténskej tradícii sa tento prokimen spieva so základnou melódiou.

Staršia ruténska tradícia:

Pramene: J672, L1709, L1816, S454, S457, S460, kyjevský nápev podľa SI.

V starších ruténskych prameňoch nachádzame jedinú prokimenovú melódiu pre 5. hlas (zodpovedá základnému ruskému nápevu), a to v dvoch variantoch líšiacich sa mierou ornamentácie.

- a) „úzky“ nápev, kde je ruténska melódia skoro presnou interpretáciou ruských neumov,
- b) „široký“ nápev, ktorý sa na úrovni kostry zhoduje s a), avšak jednotlivé neумы v kadenčnej časti sa interpretujú v bohatšom rozdrobení. V ruténskej praxi sa bohatšie melizmy navyše „podporili“ vsunutím opakovaných slov.

Prostopenie:

Pramene: J1086, Choma, Bokšay, Bobák.

Oba prokimeny v prostopení vychádzajú z ruténskeho širokého nápevu, ktorý však výrazne modifikujú melodicky aj rytmicky.

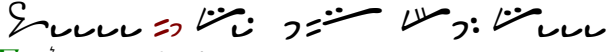

STARŠIA RUTÉNSKA TRADÍCIA

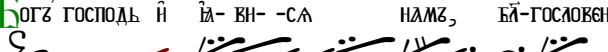
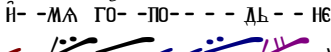
Boh Hospód'

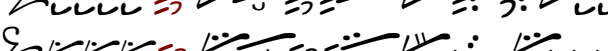
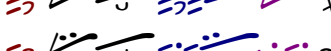
(úzky nápev zdvojený)

V najčistejšej podobe sa základný prokimenový nápev zachoval v speve *Boh Hospód'*. Až na posuny slabík kvôli redukcii jerov ruténska melódia presne zodpovedá ruským neumom.

S415

S429

S430

S433

L1709

БГ^г ГО-ПО^р Ѡ^ъ ІА-ВН- -СА^а НА^а, БГ^г-ГО-СЛО-ВЄ^е ГРАДЫ^ы ВО^о І-МА^а ГО- - -ПО-^р НЄ.

S454

БГ^г ГО-ПО^р Ѡ^ъ ІА-ВН- -СА^а НА^а, БГ^г-ГО-СЛО-ВЄ^е ГРАДЫ^ы ВО^о І-МА^а ГО- - -ПО-^р НЄ.

S460

БГ^г ГО-ПО^р Ѡ^ъ ІА-ВН- -СА^а НА^а, БГ^г-ГО-СЛО-ВЄ^е ГРАДЫ^ы ВО^о І-МА^а ГО- ПО- - - - -НЄ.

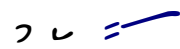

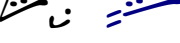

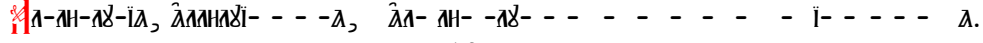

ZR-SI

БГ^г ГО-ПО^р Ѡ^ъ ІА-ВН- -СА^а НА^а, БГ^гГОСЛО-ВЄ^е ГРА-ДЫ^ы ВО^о І-МА^а ГО- ПО- - - - -НЄ.

Alliluia (úzky aj široký nápev)

Veľkú časť prokimenových refrénov nachádzame v ruténskej tradícii v dvoch variantoch, úzkom aj širokom. Ich vzťah možno demonštrovať na speve *alliluia*.

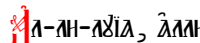
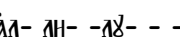
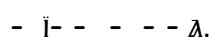
Úzku melódiu nachádzame iba v ruskom S460. V J672 je melódia bohatšie rozdrobená, pričom jej vzťah k úzkemu základu výrazne zahmlieva vsunutie dodatočných dvoch *alliluia* a pravdepodobne aj vynechanie niekoľkých nôt v kadencii.

S411		=			+	
S429		=			+	
						
S431		=			+	
S432		=			+	
S433		=			+	

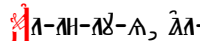
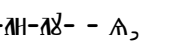
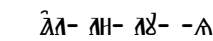
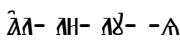
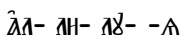
S460

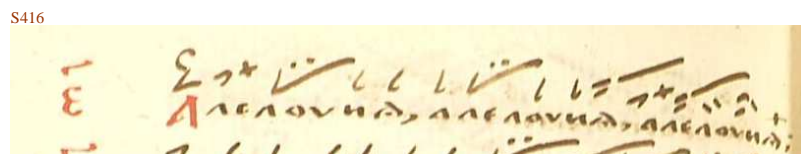

J672

Svjat Hospód' Boh naš (široký nápev)

Nápev *Svjat Hospód' Boh naš* je v neumoch položený nad jednoduchým textom. V RI sa tento text opakuje päťkrát (J672). Prvé dve iterácie sa realizujú deklamatívne, ostatné tri (pôvodne asi len jedna) melodicky, pričom melódia zhruba zodpovedá ruským neumom.

J672

СѢЗ ГО-ПО БѢЗ НА, СѢЗ ГО-ПО БѢЗ НА,

S415

S429

S430

S431

S434

СѢЗ ГО-ПО-ДЬ БѢЗ НАШ

J672

СѢЗ ГО- ПО ГО-ПО БѢЗ НА, ГО-ПО БѢЗ НА, СѢЗ ГО- ПО БѢЗ НА.

Prokimen Voskresní Hóspodi (úzky a široký nápev)

Úzky variant prokimenú na utierni sa zachoval iba v ruskom SI, a to v ruskej aj ruténskej („kyjevskej“) verzii. Nenašli sme k nemu neumový ekvivalent (iba v S430, ale ten nezodpovedá základnej melódii). Všimnime si, ako v kyjevskom nápeve pribúda opakované *vo víki*.

rus./SI

СѢЗ ГО- ПОДН ... ІА-КШ ТЫ ЦА-СЪ-Е-ШН ВО ВѢ- - - - -КН.

Kyjev

СѢЗ ГО- ПОДН ... ІА-КШ ТЫ ЦА- - СЪ-Е- ШН ВО ВѢ- КН, ВО ВѢ- - КН.

J672

 О-КѢ-НИ ГО-ПО-ДН БО-ЖЕ МО, ДА ВО-НЕ-СЕ-СА РЪ-КА ВОА, АКО ТЫ

J833

 О-КѢ-НИ ГО-ПО-ДН БО-ЖЕ МО, ДА ВО-НЕ-СЕ-СА РЪ-КА ВОА, АКО ТЫ

L1709

 О-КѢ-НИ ГО-ПО-ДН БО-ЖЕ МО, ДА ВО-НЕ-СЕ-СА РЪ-КА ВОА, АКО

S454

 О-КѢ-НИ ГО-ПО-ДН БО-ЖЕ МО, ДА ВО-НЕ-СЕ-СА РЪ-КА ВОА, АКОШ

L1816

 О-КѢ-НИ ГО-ПО-ДН БО-ЖЕ МО, ДА ВО-НЕ-СЕ-СА

J672

 ЦА-РѢ-СЪ-Е-ШИ ВО ВЪ-КН, ВО ВЪ-КН, ВО ВЪ-КН.

J833

 ЦА-СЪ-Е-ШИ ВО ВЪ-КН, ВО ВЪ-КН.

L1709

 ТЫ ЦА-СЪ-Е-ШИ ВО ВЪ-КН, ВО ВЪ-КН.

S454

 ТЫ ЦА-СЪ-Е-ШИ ВО ВЪ-КН, ВО ВЪ-КН, ВО ВЪ-КН.

L1816

 РЪ-КА ВО-А, АКОШ ТЫ ЦА-СЪ-Е-ШИ ВО ВЪ-КН.

Široký variant melódie (a iba ten) nachádzame v RI. Aj tu vidíme vsunutú „vo víki“, v J672 dokonca dvojmo, takže **motív** zodpovedajúci pôvodne jedinej slabike je tu rozospievaný na 5 slabikách. V L1816 sa vsunuté opakované slová odstránili, avšak nejde o návrat k pôvodine. Skrátila sa počiatočná deklamácia a naopak, kadenčný tón *b* sa rozťahol do krátkej deklamácie.

Prokimen Ty Hóspodi sochrańši ny (široký nápev)

Nápev prokimeniu na liturgii sa nám zachoval len v širokom tvare. Jeho neumový zápis v ruských rukopisoch je v kadencii položený na viac slabík ako obvykle. Ide teda o novší, sekundárny nápev, keďže skupiny neumov nad jednou slabikou boli iba exegézou starších jednoznakových motívov. Všimnime si tiež deklamačnú časť – zvýraznenie prízvukných slabík v RI presne zodpovedá zvýrazneniu v S429.

S432   ʘ+≡ ㄥㄥㄥ   ㄥㄥㄥ   ㄥㄥㄥ

S429   ≡≡≡ ㄥㄥㄥ   ㄥㄥㄥ   ㄥㄥㄥ

Ты́ го́споди сохрѣ-ни-ши ны́ ѿ со-блѹ-дѣ-ши ны́

J672

Ты́ го́-по-ди со-хрѣ-ни-ши ны́ ѿ со-блѹ-дѣ-ши ны́

J833

Ты́ го́-по-ди со-хрѣ-ни-ши ны́ ѿ со-блѹ-дѣ-ши ны́

S432   ㄥ   ㄥ   ㄥ   ㄥ   ≡   ㄥ   ≡   ×

S429   ㄥ   ㄥ   ㄥ   ㄥ   ≡   ㄥ   ≡   ×

Ѡ̄   ҃о-да   сѣ-   - го   во   вѣ-   - - -кн.

J672

Ѡ̄   ҃о-да   сѣ-го   во   вѣ-   - - -кн,   во   вѣ-   - - -кн.

J833

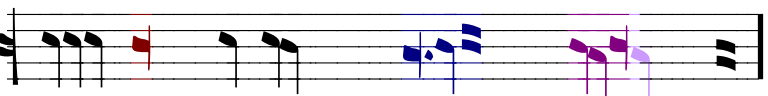
Ѡ̄   ҃о-да   сѣ-го ѿ   во   вѣ-   - - -кн,   ѿ во   вѣ-   - - -кн.

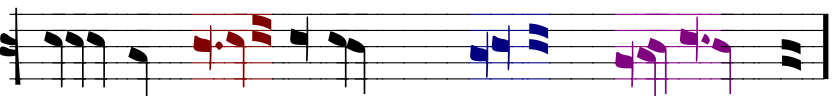
Zhrnutie

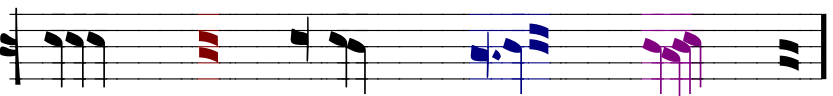

Melódiu prokimenov 5. hlasu tvorí deklamácia na *c* s prípadným zvýraznením prízvukov. Kadenčná časť mala pôvodne 3+3 slabík, čo sa v RI zastrela vsunutím a opakovaním posledných slov textu.

S411	LLL =	ش	ش	==	ش	+
S415	LLL 7+	ش	ا	==		+
S429	LLL =	ش	ن	==	ش	+
S429	LLL 7	ش	ن	==	ش	+
S430	LLL 7	ش	ش	==	ش	+
S431	LLL 7+	ش	ش	==	ش	+
S432	LLL 7	ش	ش	==	ش	+
S433	LLL 7	ش	ش	==	ش	ش
S434	LLL 7	ش	ش	==	ش	+

úzký// S1,S460 ruský nápev

Kyjev

L1709 var.

J672 var.

J672

J833

L1709

L1816

PROSTOPENIE

V prostopení nápev prokimenу vychádza z širokého ruténskeho variantu, pričom nastáva zblíženie rezponzových melódií 2. a 5. hlasu. Uvádžame iba prokimen utierne a liturgie. Nápev pre *Vsjákoje dychnánie, Svját Hospód' a Alliluia* sú odvodené od rovnakého základu a okrem skracovania melódie neprinášajú novú informáciu.

Vzhľadom na podobnosť melódií oboch prokimenov ich uvádzame v rozpise spolu:

J1086

О-КРЕ-НИ ГОСПОДИ БО-ЖЕ МО, ДА ВО-НЕ-СЕ-СА РЪ-КА БО-А, ІАКШ ТЫ ЦА-РЪСЪ-

Choma

О-КРЕ-НИ ГОСПОДИ БО-ЖЕ МО, ДА ВО-НЕ-СЕ-СА РЪ-КА БО-А, ІАКШ ТЫ ЦА-РЪСЪ-

Bokšay

О-КРЕ-НИ ГОСПОДИ БО-ЖЕ МО, ДА ВО-НЕ-СЕ-СА РЪ-КА БО-А, ІА-КШ ТЫ ЦА-СЪ-

Bobák

О-КРЕ-НИ ГОСПОДИ БО-ЖЕ МО, ДА ВО-НЕ-СЕ-СА РЪ-КА БО-А, ІА-КШ ТЫ ЦА-СЪ-

Ba

ОСКРЕСНИ ГОСПОДИ БО-ЖЕ МО, ДА ВО-НЕ-СЕ-СА РЪ-КА БО-А, ІАКШ ТЫ ЦА-РЪСЪ-

Choma

ТЫ ГО-ПО-ДИ СО-ХРА-НИ-ШИ НЫ І СО-БЛЮ-ДЕ-ШИ НЫ ШІ РО-ДА

Bokšay

ТЫ ГО-ПО-ДИ СО-ХРА-НИ-ШИ НЫ І СО-БЛЮ-ДЕ-ШИ НЫ ШІ РО-ДА СЕ-

Bobák

ТЫ ГО-ПО-ДИ СО-ХРА-НИ-ШИ НЫ І СО-БЛЮ-ДЕ-ШИ НЫ ШІ РО-ДА

J1086

-Е- ШИ ВО ВѢ- КИ, ВО ВѢ-КИ, ІА-КШ ТЫ ЦАРСѢ-ШИ ВО ВѢ- -КИ.

Choma

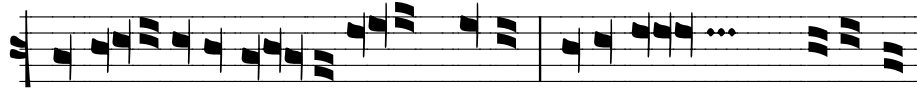
-Е- ШИ ВО ВѢ- КИ, ВО ВѢ-КИ, ІА-КШ ТЫ ЦАРСѢ-ШИ ВО ВѢ- -КИ.

Bokšay

-Е- ШИ ВО ВѢ- КИ, ВО ВѢ-КИ, ІА-КШ ТЫ ЦАРСѢ-ШИ ВО ВѢ- -КИ.

Bobák

-Е- ШИ ВО ВѢ- КИ, ВО ВѢ-КИ, ІА-КШ ТЫ ЦАРСѢ-ШИ ВО ВѢ- -КИ.

Ba

-Е- ШИ ВО ВѢ- -КИ, ВО ВѢ- КИ, ІАКШ ТЫ ЦАРСѢ-ШИ ВО ВѢ- -КИ.

Choma

СЕ-ГО Ъ ВО ВѢ, Ъ ВО ВѢ, Ш̄ ФДА СЕГО Ъ ВО ВѢ.

Bokšay

-ГО Ъ ВО ВѢ, Ъ ВО ВѢ, Ш̄ ФДА СЕГО Ъ ВО ВѢ.

Bobák

СЕ- ГО Ъ ВО ВѢ, Ъ ВО ВѢ, Ш̄ ФДА СЕГО Ъ ВО ВѢ.

Zhrnutie

Melódiu prokimenov 5. hlasu v prostopení podobne ako v staršej tradícii tvorí deklamačná časť a kadenčný motív.

Deklamácia:

Four staves of musical notation for declamation. The first staff is labeled J1086. The second and fourth staves are labeled Bokšay. The third staff is labeled Choma. The notation consists of black notes on a five-line staff, with some notes marked with a flat symbol (b). The music is written in a single system across four staves.

Kadenčná melódia:

Five staves of musical notation for cadence melody. The first staff is labeled L1816. The second and third staves are labeled Choma. The fourth staff is labeled J1086. The fifth staff is labeled Bokšay. The notation is color-coded: black for the first part, red for the second part, blue for the third part, and purple for the fourth part. The music is written in a single system across five staves.

Kadenčnú melódiu uvádzame len z najkvalitnejších prameňov. Bobák sa od Bokšaya líši len chybami, variant z ústnej tradície (Ba) zas až príliš kopíruje 2. hlas. Prostopenie nadväzuje na zmenenú ruténsku melódiu, akú nachádzame v L1816.